

Omezení osobní svobody v teorii a praxi

Abstrakt

Předmětem této rigorózní práce je propojení teoretické a praktické koncepce přípustných zásahů do osobní svobody jednotlivce v trestním řízení, s akcentem na ochranu základních práv a svobod dotčené osoby. Základem práce je popis a bližší vymezení některých konkrétních institutů trestního práva, v podobě zadržení, zatčení, vazby a trestu odnětí svobody, které závažným způsobem intervenují do osobní svobody a jsou bezprostředně spjata s vězněním osob. Rigorózní práce srovnává a analyzuje legální zakotvení shora uvedených trestněprávních nástrojů na národní i mezinárodní úrovni s jejich uplatněním v aplikační praxi a poukazuje na některé zásadní odlišnosti, které se při jejich užívání ze strany orgánů činných v trestním řízení vyskytují. Pozornost je věnována především míře dodržování garancí přípustných zásahů do osobní svobody ze strany orgánů veřejné moci, legitimitě jednotlivých zásahů a též jejich přiměřenosti a proporcionalitě ve vztahu k cíli, který tyto prostředky sledují. Rigorózní práce zkoumá, zda jsou tyto trestněprávní instituty aplikovány racionálně, zda nedochází k jejich nadužívání nebo zda nejsou příslušnými orgány uplatňovány excesivním způsobem, v takových případech je práce doplněna o příklady z praxe. Hodnocen je dále soulad právní úpravy těchto nástrojů v trestněprávních předpisech s lidskoprávními normami, a to především s Listinou základních práv a svobod a s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod. Poukazováno je na eventuální mezery v platném českém právu, které jsou doplněny o návrhy *de lege ferenda*, eliminující či alespoň zmírňující vytýkané legální nedostatky. Akcentována je též relevantní judikatura Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva, včetně posouzení míry, v jaké je reflektována orgány činnými v trestním řízení. Závěrem je kriticky zhodnocena účinnost věznění osob a efektivita českého trestního systému, s ohledem na samotný účel vedení trestního řízení a související funkci trestní represe.

Klíčová slova: osobní svoboda, zadržení, zatčení, vazba, trest odnětí svobody